

**ZARZĄDZENIE
REGIONALNEGO DYREKTORA
OCHRONY ŚRODOWISKA W GDAŃSKU**

z dnia ... *3 listopada*2022 r.

**w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody
„Las Mątawski”**

Na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022 poz. 916, 1726 i 2185) zarządza się, co następuje:

- § 1. Ustanawia się na rok zadania ochronne dla rezerwatu „Las Mątawski”, zwanego dalej „rezerwatem”.
- § 2. Identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków określa załącznik nr 1 do zarządzenia.
- § 3. Opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów, z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań zawiera załącznik nr 2 do zarządzenia.
- § 4. Obszar rezerwatu objęty jest ochroną czynną.
- § 5. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Regionalny Dyrektor
Ochrony Środowiska
w Gdańsku

Radosław Iwiński

Załącznik nr 1

Identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków.

Lp.	Identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych	Sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków
Zagrożenia istniejące wewnętrzne		
1.	Zbyt liczna populacja zwierzyny płowej i czarnej w granicach rezerwatu skutkująca niszczeniem młodych osobników drzew gatunków właściwych dla łęgowego lasu dębowo-wiązowo-jesionowego <i>Ficario-Ulmetum minoris</i> przez zwierzynę płową oraz wyjadaniem nasion dębu przez dziki.	1) Ocena liczebności populacji zwierząt mogących negatywnie wpływać na odnowienie drzew (zwierzyny płowej i czarnej); 2) wypłaszanie zwierząt z terenu rezerwatu; 3) ocena obecności drapieżników w rezerwacie; 4) ocena skutków podjętych działań – stanu odnowienia gatunków drzewiastych (jesion, wiąz, dąb).
Zagrożenia istniejące zewnętrzne		
2.	Zamieranie gatunków właściwych dla łęgowego lasu dębowo-wiązowo-jesionowego <i>Ficario-Ulmetum minoris</i> , głównie wiązów i jesionów (prawdopodobnie na skutek zmiany warunków wodnych, tj. braku zalewów).	Brak możliwości eliminacji przyczyn tego zagrożenia. Ocena stanu odnowienia jesionu i wiązu.
Zagrożenia potencjalne wewnętrzne		
3.	Nie zidentyfikowano.	Nie określono.
Zagrożenia potencjalne zewnętrzne		
4.	Nie zidentyfikowano.	Nie określono.

Opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów, z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań.

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar zadań ochronnych	Lokalizacja zadań ochronnych
1.	Ocena liczebności populacji zwierząt mogących negatywnie wpływać na odnowienie drzew gatunków właściwych dla fitocenozy leśnych rezerwatu.	Liczenie zwierząt (dzik, sarna, jeleń, łoś) przebywających w rezerwacie: dwukrotnie w ciągu roku: jeden raz w IV kwartale 2022 r. i jeden raz w I kwartale 2023 r. (do 15 marca). Liczenie jesienne może odbywać się jednocześnie z działaniami wskazanymi w zał. 2 ust. 2, tj. pędzeniem zwierząt przez rezerwat. W I kwartale 2023 r. dopuszcza się <u>jednorazowe ciche przejście przez rezerwat</u> grupy osób (do 20) w celu jednoczesnej oceny ilości zwierząt przebywających w rezerwacie.	Cały rezerwat.
2.	Wyplaszanie zwierząt (dzik, sarna, jeleń, łoś) przebywających w rezerwacie w okresie zimowym.	Pędzenie zwierząt przez rezerwat: 2-3 razy w okresie do 31 grudnia 2022 r. Pierwsze pędzenie wykonać po lub w trakcie liczenia zwierząt wskazanego w ust. 1.	Cały rezerwat.
3.	Ocena stanu odnowienia gatunków drzewiastych (jesion, wiąz, dąb).	Ocenę przeprowadzić w okresie wiosennym (przed rozwojem bylin).	Cały rezerwat.
4.	Ocena obecności drapieżników w rezerwacie.	Obserwacje tropów lub działalności dużych drapieżników, przede wszystkim wilka (przy okazji oceny stanu odnowień lub inspekcji w rezerwacie).	Cały rezerwat.

Uzasadnienie

Zadania ochronne dla rezerwatu przyrody zostały opracowane na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022 r. poz. 916 z późn. zm.) zgodnie z art. 22 ust. 3 tej ustawy. Przez zadania ochronne rozumie się wyszczególnienie ustalonych działań ochronnych, które wynikają z potrzeby przeciwdziałania stwierdzonym zagrożeniom i utrzymania celu ochrony rezerwatu.

Rezerwat „Las Mątański” został uznany na mocy rozporządzenia Nr 2/2005 Wojewody Pomorskiego z dnia 12 stycznia 2005 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Las Mątański” (Dz. Urz. Woj. Pom. Nr 5 poz. 102). Rezerwat położony jest na terenie będącym własnością Skarbu Państwa, w zarządzie Lasów Państwowych, Nadleśnictwa Kwidzyn.

Celem ochrony w rezerwacie, zgodnie z aktem powołującym rezerwat, jest zachowanie unikatowego, największego i relatywnie najlepiej zachowanego kompleksu leśnego, stanowiącego relikw dąwnych lasów delty Wisły – Żuław Wiślanych. Na terenie rezerwatu dominują fitocenozy łęgowego lasu dębowo-wiązowo-jesionowego *Ficario-Ulmetum minoris* (siedlisko przyrodnicze 91F0). Lasy te występują w dolinach dużych rzek, a ich istnienie uwarunkowane jest obecnością wód płynących. Obecnie, przy braku zalewów warunkujących utrzymanie lasu łęgowego, następuje proces brunatnienia gleby, a w konsekwencji zmiana składu florystycznego w kierunku grądu.

Rezerwat położony jest na terenie Żuław Wiślanych i obejmuje jeden z nielicznych obszarów leśnych otoczonych terenami rolniczymi, przeważnie gruntami ornymi. Ze względu na położenie i znaczną wielkość (około 230 ha) pełni funkcję ostoi dla zwierzyny, m.in. czarnej i płowej. Ilość zwierząt przebywających w rezerwacie jest znaczna i zmienna w ciągu roku. W latach 2015 – 2022 przeprowadzono liczenie zwierząt mogących mieć wpływ na odnowienie drzew w rezerwacie: sarny, jelenia, łosia i dzika. Liczenie zwierząt wykonali członkowie Koła Łowieckiego „Dzik” z Malborka oraz pracownicy Nadleśnictwa Kwidzyn.

Wyniki liczenia zwierząt wykonywanego w latach 2018-2021, pomimo przeprowadzanego pędzenia oraz redukcyjnego odstrzału wykonywanego poza granicami rezerwatu, nie wskazują na zmniejszenie populacji gatunków, które mają wpływ na odnowienie drzew gatunków lasotwórczych.

W sezonie 2021/2022, Koło Łowieckie „Dzik” przeprowadziło dwukrotne liczenie zwierząt wychodzących z rezerwatu, tj. 07.11.2021 r. i 20.02.2022 r.

Wyniki liczenia w I kwartale w latach 2018-2022 przedstawia tabela:

Rok	łoś	jeleń	sarna	dzik
2018		25	82	17
2019	1	8	84	17
2020	1	25	72	16
2021	3	24	90	14
2022	2	22	77	12

W ocenie Nadleśnictwa Kwidzyn, ilość ta nadal przekracza pojemność ekosystemu leśnego.

Sporządzone oceny stanu zachowania ekosystemu chronionego w rezerwacie nie odnoszą się bezpośrednio do wpływu zwierząt na rezerwat, a w szczególności wpływu na odnowienie drzew gatunków właściwych dla łągu. Jednak można stwierdzić, że naturalne odnowienie drzew w rezerwacie jest niewielkie i dominują w nim wiązy, znacznie mniejszy

udział ma jesion, a sporadycznie występuje dąb. Przyczyną takiej struktury gatunkowej młodego pokolenia drzewostanu w rezerwacie „Las Maławski” mogą być zarówno zaburzone warunki wodne panujące w rezerwacie (odcięcie od zalewów wód wezbraniowych Wisły) oraz stwierdzone procesy gądownienia, jak też wpływ dużej liczby zwierząt (selektywne wyjadanie nasion, głównie dębu, zgryzanie i spałowanie określonych gatunków). Negatywny wpływ zwierząt na rezerwat podkreśla m.in. zarządca terenu, Nadleśnictwo Kwidzyn. Efekty przebywania znacznej liczby zwierząt w rezerwacie stwierdzano również podczas inspekcji rezerwatu. Zidentyfikowano m.in. następujące zagrożenia: masowe zamieranie jesionów (prawdopodobnie na skutek zmiany warunków wodnych oraz grzybowej choroby jesionów), brak odnowienia drzew (nie stwierdzono odnowienia niektórych gatunków, np. dębu), mechaniczne zniszczenia młodych osobników drzew przez zwierzęta.

Eliminacja zagrożenia dla trwałości ekosystemu lasu łęgowego polegającego na znikomym odnowieniu jesionów wymagałaby przywrócenia zalewów koniecznych dla zachowania lasów łęgowych. Jednak z uwagi na położenie rezerwatu poza wałem przeciwpowodziowym rzeki Wisły oraz zagrożenie powodziowe dla Żuław, jakie mogłoby spowodować otwarcie rezerwatu na zalewy wód wezbraniowych, w chwili obecnej nie jest możliwe przywrócenie właściwych dla łęgów stosunków wodnych. Dla zwiększenia przeżywalności młodego pokolenia drzew zdecydowano o ograniczeniu liczby zwierząt, które powodują ich uszkodzenia i zamieranie. W tym celu przez rezerwat zostanie przeprowadzone pędzenie zwierząt umożliwiające ich odstrzał poza rezerwatem. Pędzenie można przeprowadzić 2-3 razy w okresie jesiennym, tj. od 1 listopada do 31 grudnia.

Przed przystąpieniem do ograniczenia liczby zwierząt zimujących w rezerwacie należy przeprowadzić ich inwentaryzację. Ponowne liczenie należy wykonać w I kwartale 2023 r. (do 15 marca). Z uwagi na trudne warunki terenowe (znaczna ilość dużych, martwych drzew leżących w rezerwacie i stwarzających kryjówki dla zwierząt) konieczne będzie przejście przez rezerwat dużej grupy ludzi (do 20 osób), która spowoduje wyptosenie zwierząt i umożliwi ich policzenie. Ze względu na obecność w rezerwacie cennych gatunków ptaków, m.in. bielika i kani rudej podczas płoszenia zwierząt w I kwartale 2023 r. należy zachować ciszę, nie wolno krzyczeć oraz używać żadnych urządzeń generujących hałas.

Wyniki zaplanowanych liczeń powinny pomóc ocenić, czy ilość zwierząt przebywających w rezerwacie stanowi zagrożenie dla naturalnego odnowienia drzewostanu oraz czy zaplanowane działania ograniczyły w znaczący sposób liczbę przebywających w rezerwacie zwierząt. **Wskazana jest również ocena stanu odnowienia gatunków drzewiastych przeprowadzona wczesną wiosną, przed rozwojem bujnego runa. W ocenie należy zwrócić uwagę na obecność młodych osobników gatunków cennych dla ekosystemu lasu łęgowego (jesion, wiąz, dąb) oraz ich zdrowotność (ślady zgryzania, spałowania).**

Przy okazji oceny odnowień lub inspekcji rezerwatu, należy zwracać uwagę na ślady obecności dużych drapieżników, przede wszystkim wilka (tropy, odchody, resztki upolowanych zwierząt itp.). Obecność wilka w rezerwacie może być istotnym czynnikiem wpływającym na liczebność populacji zwierzyny płowej i czarnej oraz zmniejszającym presję zwierzyny na odnowienie drzew.

W rezerwacie nie przewiduje się zadań ochronnych dotyczących ochrony czynnej dla gatunków roślin, zwierząt lub grzybów. W rezerwacie nie ma obszarów objętych ochroną ścisłą i krajobrazową.

Rezerwat położony jest na terenie obszarów Natura 2000: Dolna Wisła PLH 220033 oraz Dolina Dolnej Wisły PLB 040003. Planowane działania ochronne nie wpłyną negatywnie na przedmioty ochrony tych obszarów.

Informacja o przystąpieniu do sporządzania zadań ochronnych dla rezerwatu „Las Maławski” została zamieszczona w serwisie Ekoportal w dniu 24.10.2022 r. (karta nr 420/2022).

Zadania ochronne przygotowano na wniosek Nadleśnictwa Kwidzyn (pismo ZPS.7212.1.4.2022) w oparciu o ocenę stanu rezerwatu sporządzoną przez Nadleśnictwo Kwidzyn (pismo ZPS.7212.1.4.2022) oraz dane przekazane przez zarząd Koła Łowieckiego Nr 1 „DZIK” w Malborku nt. liczebności populacji zwierząt oszacowanych podczas obserwacji przeprowadzonych wiosną 2022 r.